

بسمه تعالی

راهنمای عملی آزمون رورشاخ

مؤلفان :

محمدرضا بحرانی

(استادیار روان‌شناسی دانشگاه پیام نور)

مریم فرهادی

(کارشناس ارشد روان‌شناسی عمومی)

انتشارات ارسطو

(چاپ و نشر ایران)

۱۳۹۶

سرشناسه: بحرانی، محمدرضا، ۱۳۴۳ -
عنوان و نام پدیدآور: راهنمای عملی آزمون رورشاخ/مولفان محمدرضا بحرانی،
مریم فرهادی.

مشخصات نشر: تهران: ارسطو، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۳۴۲ ص.: مصور.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۳۲-۱۴۶-۴

وضعیت فهرست نویسی: فیفا

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: آزمون رورشاخ

مصوب: Rorschach Test

شناسه افزوده: هادی، مریم، ۱۳۶۰ -

رده بندی مگره: ۱۳۹۶/BF۶۰۱: ۳ب ۸/۹

رده بندی دیوچ: ۱۴

شماره کتابشناسی ملی: ۴۰۸۷۸۲۵

نام کتاب: راهنمای عملی آزمون رورشاخ
مولفان: محمدرضا بحرانی (mrbahrani@yahoo.co.ir)،
مریم فرهادی (farhadimaryam@yahoo.com)
ناشر: ارسطو (با همکاری سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: روانه هاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۶

چاپ: مدیران

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۳۲-۱۴۶-۴

تلفن های مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

انتشارات ارسطو

چاپ و نشر ایران

فهرست مطالب

عناوین	شماره صفحه
پیشگفتار	۷
تقدیر و تسکیر	۱۱
فصل اول: کلیات	۱۳
مقدمه	۱۵
تاریخچه	۱۶
مبانی نظری آزمون‌های فرافکن	۱۸
اعتبار آزمون رورشاخ	۲۱
نظام‌های مختلف اجرا و نمره گذاری	۲۳
حوزه‌های کاربرد آزمون رورشاخ	۲۶
فصل دوم: دستور العمل اجرای آزمون رورشاخ	۲۹
آزمون رورشاخ	۳۱
گام اول: شروع اجرای آزمون	۳۳
شیوه‌ی برخورد آزمودنی با کارت‌ها	۳۵
گام دوم: یادداشت پاسخ‌های آزمودنی	۳۷
گام سوم: بررسی پاسخ‌ها (آنکت)	۳۹

بررسی حد ها	۴۰
انتخاب کارت ها	۴۱
گام چهارم: تبدیل پاسخ ها به علائم	۴۱
الف) محل ادراک لکه ها	۴۲
ب) تعیین کننده ها	۴۸
ج) محای پاسخ ها	۶۴
د) نوع پاسخ ها	۷۲
سایر انواع و کنش های آزمودنی ها به کارت ها	۷۴
شوک	۷۴
امتناع در ارائه ی پاسخ	۷۷
گام پنجم: محاسبات	۷۸
محاسبه فراوانی و درصد پاسخ ها	۸۰
گام ششم: یافته های اولیه ی آزمون رورشاخ	۸۲
وجه دریافت (تیپ دریافت) T.A	۸۲
تیپ طنین درونی Tri	۸۳
تعداد پاسخ ها و معنای تشخیصی آنها	۸۸
نسبت T/R و معنای تشخیصی آن	۹۰
گام هفتم: انطباق پروتکل با تابلوهای بالینی	۹۱
ملاک های تفسیر در آزمون رورشاخ	۹۱
الف) ملاک های هوشمندی	۹۲
ب) ملاک کم هوشی	۹۲

ج) ملاک‌های تشخیص اسکیزوفرنیا	۹۳
د) ملاک‌های تشخیص ضایعه‌ی مغزی	۹۴
ه) ملاک‌های تشخیص افسردگی	۹۵
و) ملاک‌های تشخیص پسیکوپاتی	۹۵
ز) ملاک‌های تشخیص نوروز و سواس	۹۶
ح) ملاک‌های تشخیص هیستری	۹۷
ط) ملاک‌های تشخیص صرع	۹۷
ی) ملاک‌های تشخیص اضطراب (آنگواس)	۹۹
ک) ملاک‌های تشخیص پنهانی در نزد بزرگسالان	۱۰۰
گام هشتم: نتیجه‌گیری	۱۰۳
کاربرد آزمون رورشاخ برای کودکان	۱۰۴
فصل سوم: اجرای عملی آزمون رورشاخ	۱۱۳
جدول پروتکل	۱۱۵
محاسبات	۱۱۹
تابلوه‌های بالینی	۱۲۱
تفسیر پروتکل	۱۲۸
فصل چهارم: پیوست‌ها	۱۲۹
تصاویر کارت‌ها	۱۳۱
توضیح کارت‌ها	۱۴۱
پاسخ‌های فرم مثبت	۱۴۸

صفحه	عنوان
۲۱۵	پاسخ‌های فرم منفی
۳۲۷	انواع پاسخ‌های دیگر
۳۳۳	واژه‌نامه
۳۳۷	منابع

www.ketab.ir

به نام خداوند جان و خرد کزین برتر اندیشه برنگذرد

پیشگفتار

از آن زمان بیش از ربع قرن می‌گذرد، ترم پاییز سال ۱۳۷۰ دانشجویان کارشناسی ارشد رشته کودکان استثنایی دانشگاه علامه طباطبائی درس آزمون‌های روانی با تدریس استاد ارزشمند و بزرگوار جناب آقای دکتر هادی بهرامی که چندین آزمون استاندارد روان‌شناسی از جمله تست رورشاخ را با حوصله، دقت و در نهایت مهارت و تخصص به ما آموزش دادند. بدون تردید درک درست از مبانی نظری روان‌سنجی و مهارت در سنجش و آزمون شخصیت مدیون تدریس بسیار خردمندانه جناب دکتر بهرامی هستیم و قطعاً نقش ارزشمند استاد در ایجاد انگیزش و شوق به نگارش چنین اثری کاملاً محسوس و موثر می‌باشد. لذا بر خود واجب دانستم این پیش‌گفتار را با یاد، سپاس و قدردانی از استادم جناب آقای دکتر هادی بهرامی آغاز نمایم.

روان‌سنجی و بخصوص آزمون ویژگی‌های شخصیتی و یا سنجش میزان شخصیت انسان یکی از مهم‌ترین دست‌آوردهای روان‌شناسی می‌باشد، همواره یکی از انتظارات رایج و به حق مراجعین به روان‌شناس توصیف، سنجش و ارزشیابی شخصیت و یا صفات شخصیتی می‌باشد. آزمون‌های شخصیتی متعددی اعم از عینی و فراقکن این امکان را فراهم نموده‌اند که به این نیاز و خواسته مراجعین با ضرایب اطمینان قابل قبولی پاسخ دهند. اما به اعتقاد بسیاری از روان‌شناسان بالینی با تجربه، که در اجرای تست رورشاخ تجارب زیادی دارند، یکی از پر جاذبه‌ترین و در عین حال معتبرترین آزمون‌ها برای

سنجش شخصیت، آزمون رورشاخ می‌باشد. این ویژگی‌های نسبتاً انحصاری عبارتند از:

- شرایط ممتاز و روند اجرای استاندارد آزمون و ضرورت ایجاد موقعیت برای فرافکنی ادراکی آزمودنی.
- غیر قابل پیش بینی بودن و عدم امکان تشخیص رابطه بین محتوای پاسخ‌ها و نتیجه آزمون توسط مراجع.

تجربه ۲۴ سال اجرای پروتکل‌های متعدد از آزمون رورشاخ به روی مراجعین با ویژگی‌های کاملاً متفاوت بوسیله اینجانب حاکی از این است که این آزمون با ضرایب اطمینان بسیار بالایی قابلیت سنجش، ارزیابی صفات سازه‌های اصلی شخصیت انسان معاصر را دارد؛ اما شاید دلیل نیاز به قدری دقت و تخصص در تفسیر و اعلام نتایج، کمتر از آنچه بایسته است، مورد استفاده قرار می‌گیرد. شاید یکی از دلایلی که موجب شده است، تست رورشاخ با وجود قابلیت ذاتی بسیار بالا در روان سنجی کمتر از میزان قابل انتظار بکار برده شود، فقدان یک دستورالعمل ساده و کاربردی برای روان‌شناسان کمتر مجرب می‌باشد.

در این کتاب که با ایده، همت، تلاش و مهارت مؤثر سرکار خانم مریم فرهادی (دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی) تألیف شده است، کوشیده ایم، کتاب موجود را به گونه‌ای تدوین کنیم که برای همه روان‌شناسان حاضر در دانشجوین و فارغ التحصیلان مقطع کارشناسی ارشد روان‌شناسی به صورت یک دستورالعمل کاملاً شفاف گام به گام، مراحل اجرایی آزمون را، به طور عینی شرح دهیم. که در فصل چهارم است: در فصل اول نگاهی اجمالی به تاریخچه و مبانی نظری آزمون رورشاخ شده است.

فصل دوم در هشت گام در قالب دستورالعمل اجرایی به صورت کاملاً عینی و ساده مراحل کامل اجرای پروتکل رورشاخ توضیح داده شده است.

فصل سوم منحصراً بحث تفسیر نتایج اجرای آزمون می‌باشد.

فصل چهارم تصاویر کارت‌ها و پاسخ‌های رایج و پاسخ‌های فرم و سایر مستندات

مورد نیاز برای اجرای آزمون است که با عنوان پیوست‌ها درج شده است.

بدیهی است با وجود همه تلاشی که برای تدوین این کتاب، صورت گرفته است، اما بدون شک نقص‌ها و کاستی‌های فراوانی دارد، که امید است با نقدها و پیشنهادات ارزشمند علاقه‌مندان به حوزه روان‌شناسی و روان‌سنجی با توفیق خداوند منان، اصلاحات لازم اعمال گردد.

محمد رضا بحرانی و مریم فرهادی

بهار ۹۶

www.ketab.ir